

Het succes van stadsbrede wijkontwikkeling

Genk en Deventer letten op de kleintjes

Serie Na de mijnsluiting in 1988 werd Genk de Belgische pionier inzake wijkontwikkeling. De Limburgers inspireerden zich toen op het Nederlandse Deventer. In deel III van de Belgisch-Nederlandse reeks volgt *Weliswaar* hoe Deventer en Genk 20 jaar later nog steeds van elkaar leren. **Tekst Eric Bracke | Foto's Bob Van Mol**

De wijkmanager en de buurtwerkster van Waterschei, Luc Dirx en Ellen Hendrix, voor een van de grote spandoeken met foto van het project *Gezien?* Met foto's proberen ze een debat los te maken over thema's als de beheersing van het Nederlands, respect voor andere religies en de intimidatie van meisjes en vrouwen.

“Dit gaat mee in de bus”, zegt een Nederlandse man. De rest van de delegatie uit Deventer knikt instemmend. We zitten in het buurthuis van Sledderlo, een buitenwijk van Genk. De wijkmanager en de buurtwerkster van Waterschei, Luc Dirx en Ellen Hendrix, hebben net hun project *Gezien?* toegelicht. Met grote spandoeken die in Waterschei werden opgehangen, probeerde *Gezien?* een debat los te maken over thema's zoals de beheersing van het Nederlands, pesten op school, respect voor andere religies en de intimidatie van meisjes en vrouwen.

VAN KLEIN CHICAGO TOT LO 2020

De wijkmanagers, buurtwerkers en beleidsverantwoordelijken van Deventer brengen een tegenbezoek aan hun Genkse collega's. Ook de rondleiding door Nieuw Sledderlo maakt indruk op de Nederlandse gasten. De afgelegen sociale woonwijk uit de jaren '60 vormde een deel van de satellietstad Genk-Zuid, die nooit werd gerealiseerd. Voor andere Genkenars is Nieuw Sledderlo altijd een plek gebleven waar ze niets te zoeken hadden. De naam Klein Chicago, die vroeger door heel wat Genkenaren werd gebruikt, verwijst naar de bedenkelijke reputatie van de wijk in de jaren '70 en '80. Vandaag getuigt de monumentale Turkse moskee van het Turkse overwicht onder de bewoners (65%), gevolgd door de Marokkanen en andere allochtone minderheden. In de sociale woonwijk zijn de inspiratieloze huizen hier en daar uitgebreid met koterijen. Wijkmanager Liesbeth Arits stopt bij een appartementsblok waar de voordeuren op de verdiepingen allemaal uitkomen op een gemeenschappelijk balkon, wat het rustig samenleven niet bevordert. De goedkope flats zijn doorgangswoningen. De bewoners investeren minder in sociale contacten. Ook respect voor de burens is er niet altijd vanzelfsprekend. Maar buurtwerker David Knieper heeft ook positief nieuws. De jeugdwerking van de wijk heeft jonge toneelgroepen

voortgebracht, zoals Turkish Spotlight, Turk Gençlik Tiyatrosu (TGT) en straattheatergroep Yawar. En het door de jongeren zelf onder handen genomen speelterrein blijft al jaren gespaard van vernielingen. “De scherpe kantjes zijn eraf, maar structureel geraken we niet echt meer vooruit”, zegt Dirk Habils, coördinator van de dienst wijkontwikkeling. Om Sledderlo te ontsluiten en een nieuwe dynamiek te geven, investeerde het stadsbestuur in het masterplan ‘Lo 2020’. In september keurde het stadsbestuur de zogenaamde globale visie goed, die het resultaat was van een uitgebreid onderzoek door een extern studie bureau, getoetst aan gesprekken met bewoners, de eigen stadsdiensten en partners zoals de sociale huisvestingsmaatschappij Nieuw Dak. In een volgende fase worden deelaspecten in detail uitgewerkt, in samenwerking met de bewoners en wijkactoren zoals de scholen, het buurtwerk, de huisvestingsmaatschappij en het jeugdwerk.

PIONIER IN WIJKONTWIKKELING

Sledderlo is een achterstandswijk, maar het beleid in Genk is vandaag gericht op samenlevingsknelpunten in alle wijken, benadrukt Habils. “Het wijkontwikkelingsbeleid dateert van 1995. Na de mijnsluiting was de sociale cohesie zoek. Er was een gigantische werkloosheidsproblematiek. De voorzieningen die de mijn ter beschikking stelde, behoorden tot het verleden. Begin jaren '90 kenden sommige wijken een grote achterstelling. Die ging gepaard met verloedering van het openbaar domein en kleine criminaliteit.

Dirk Habils, coördinator van de dienst wijkontwikkeling: “Sledderlo is een achterstandswijk, maar het beleid in Genk is vandaag gericht op samenlevingsknelpunten in alle wijken.”

Wijkmanager Liesbeth Arits voor een van de appartementsblokken in Nieuw Sledderlo. De goedkope flats zijn doorgangswoningen. De bewoners investeren er minder in sociale contacten.

Bij de aanpak van die problemen heeft Deventer model gestaan. In Nieuw Sledderlo en Winterslag werd een wijkmanager aangesteld. Er werden wijkanalyses en plannen gemaakt, en netwerken uitgebouwd. De collectieve aanpak van de achterstelling liep samen met de individuele aanpak door het OCMW. Die integrale aanpak van de problemen werkte goed.

Twee jaar later besliste het stadsbestuur om voor de aandachts-

“Het wijkbudget is een instrument dat bewoners stimuleert om samen projecten in te dienen die de leefbaarheid van de wijk bevorderen.”

wijken Zwartberg, Kolderbos en Waterschei eenzelfde aanpak te hanteren. Nog later is er gekozen voor een stadsbreed wijkbeleid dat focust op leefbaarheid en sociale cohesie. Momenteel heeft elk van de acht stadsdelen zijn wijkmanager. In de aandachtswijken wordt die bijgestaan door een buurtwerker die zich inlaat met de moeilijkst bereikbare doelgroepen. Het wijkteam, dat bestaat uit alle basispartners in de wijk (dus ook de wijkagent, de jeugdwerkers en eventuele straathoekwerkers), houdt regelmatig gestructureerd overleg. Daarnaast gebruiken we methodieken om de bewoners bij dit alles te betrekken. Ze moeten zelf de verantwoordelijkheid nemen voor hun woon- en leefomgeving.”

“Het beperkte wijkbudget is een recent instrument dat bewoners stimuleert om samen projecten in te dienen die de leefbaarheid van de wijk bevorderen. Ook straten en wijkfeesten krijgen steun, omdat het voor het samenleven belangrijk is dat mensen elkaar kennen.”

“Structurele knelpunten in een wijk pakken we samen aan”, zegt Habils. “Zo vroegen vrouwen in Winterslag om meer kinderopvang. Nadat onderzoek de behoefte had bevestigd, zijn we aan de slag gegaan met de

Buurtwerker David Knieper voor de monumentale Turkse moskee die getuigt van het Turkse overwicht onder de bewoners (65%) van Nieuw Sledderlo, gevolgd door de Marokkanen en minderheden van autochtonen en Zuid-Europeanen. De jeugdwerking van de wijk heeft opvallend veel jonge Turkse toneelgroepen voortgebracht.

bewoners. Een werkgroep van een twintigtal vrouwen uit de wijk heeft de verwachtingen rond die kinderopvang samengebracht. Na werkbezoeken en contacten met Kind & Gezin is er een concept uitgewerkt. Vervolgens is er een vzw opgericht. In de raad van beheer zitten vrouwen uit de werkgroep, aangevuld met een juriste, een economiste en een kinderarts. Kind & Gezin heeft het dossier goedgekeurd en de

stad verhuurt een aangepast gebouw aan de vzw. Momenteel worden er 19 allochtone en 19 autochtone kinderen opgevangen." Volgens Habils is

deze kinderopvang een voorbeeld van een succesverhaal op het gebied van wijkontwikkeling.

GELIJKENISSEN EN VERSCHILLEN

De bezoeken aan Genk en Deventer komen tot stand met de steun van het uitwisselingsproject 'Duo Gemeenten' van de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland (CVN). Het bezoek aan Genk wordt afgesloten in het restaurant van het bioscoopcomplex in de C-mine, de vroegere mijnsite van

Winterslag. Net als na het bezoek van de Genkenaars aan Deventer wordt er aan tafel nagekaart over de indrukken van die dag. In Deventer, een oude industriestad, stond toen een bezoek aan de Rivierenwijk op het programma. De voormalige Nederlandse minister voor Wonen, Wijken en Integratie, Ella Vogelaar wees deze doorgangswijk aan als een van de 40 'krachtwijken' waar zowel in stenen als in mensen moet worden geïnvesteerd. De Genkse delegatie stelde er vast dat de ongeveer 4.550 bewoners van de wijk betrokken worden bij de revitalisering nog voor de eerste plannen op papier staan. De knelpunten in de Rivierenwijk, die voor 66% uit sociale huurwoningen bestaat, hebben te maken met leefbaarheid, veiligheid, vroege schoolverlaters en alcohol- en drugmisbruik. De tewerkstellingsgraad en het besteedbaar inkomen liggen er een stuk onder het gemiddelde voor Deventer.

De wijkaanpak in de Rivierenwijk wordt gecoördineerd door Marten Schuttert, het hoofd van het team wijkaanpak in Deventer, dat zeven wijkmanagers telt. "Het project 'krachtwijk' levert extra investeringen op in het sociale programma. Het gaat om 2,8 miljoen euro per jaar, bovenop de wijkbudgetten van de wijkaanpak", zegt Schuttert. "De gemeente heeft de uitvoeringsregie overgedragen aan de wooncorporatie Rentree, die ook de investeringen coördineert in nieuwbouw en in het nieuwe wijkvoorzieningscentrum."

De geest van de wijkontwikkeling is in beide steden vergelijkbaar, maar de regie van de financiering loopt anders. Afgezien van de bescheiden wijkbudgetten worden de middelen voor wijkontwikkeling in Genk ingeschreven op de gewone gemeentebegroting. In Deventer worden de wijkbudgetten opgenomen in de begroting en de projectbudgetten worden voor een periode van twee jaar toegekend. Het wijkteam en de wijkfunctionarissen beslissen autonoom of een project groen licht krijgt. Een enveloppensysteem dus. Beide modellen hebben hun voor- en nadelen. De Genkenaars vinden positief aan hun werkwijze dat alle gemeentelijke diensten zich betrokken voelen bij het wijkontwikkelingsbeleid. Bij zowat elke ingreep hebben ze geleerd om de zaak ook vanuit het perspectief van de wijkontwikkeling te bekijken. Deventer en Genk, twee steden met een industriële achtergrond, zijn na deze twee bezoeken nog niet uitgekeken op elkaar. Zowel de verantwoordelijke politici als de veldwerkers willen het contact onderhouden en ervaringen uitwisselen. Eind 2008 vindt in Genk een overleg plaats om de toekomstige samenwerking vorm te geven.

"Bij zowat elke ingreep hebben ze in Genk geleerd om de zaak ook vanuit het perspectief van de wijkontwikkeling te bekijken."

► *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*